

Гурина Е. А. Право на образование и его реализация как объекты теоретических юридических исследований

Анализируется понятие права на образование и его реализация в контексте теоретических юридических исследований. Раскрываются теоретический фундамент и практические пробелы его использования каждой личностью, что влечет за собой возникновение неравенства в праве реализации этого права и разногласий между обществом и государством, выступающим его гарантом.

Ключевые слова: право, образование, реализация, общество, государство, гарант.

Gurina O. O. The right to education and its realization as objects of theoretical legal studies

A concept of the right to education and its implementation in the context of theoretical legal studies is analysed. The theoretical basis and practical loopholes of its using for each person is revealed in this article. This result is the emergence of inequality in the right of its realization and divergence between society and state as its guarantor.

Keywords: right, education, realization, society, state, guarantor.

Губань Р. В.

**Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

**СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ
СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ В УКРАЇНІ**

У статті розглядається правове забезпечення становлення інституційного механізму захисту суспільної моралі в Україні.

Ключові слова: захист, інституційний механізм, суспільна мораль.

Питання правового регулювання суспільної моралі в Україні з огляду на перехід від тоталітарного до демократичного політичного режиму стали особливо актуальними. Це пов'язано з тим, що після того як комуністична партія перестала бути керівною і направляючою силою суспільства у значної частини населення почалася аксіологічна криза. Якщо в радянський період органами, які “стежили” за тим аби не порушувались моральні засади суспільства були комітети партійного контролю, то з проголошенням незалежності України цей інституційний механізм був зруйнований. Однак згодом постало питання про відновлення інституційного механізму захисту суспільної моралі вже в демократичній Україні.

Проблемами захисту суспільної моралі насамперед займалися такі вчені як В. В. Вітвіцька, В. В. Костицький, Л. С. Кучанська, А. В. Ландіна, Л. І. Миськів, В. О. Морозова.

Однак у своїх роботах вони не розглядали питання становлення інституційного механізму захисту суспільної моралі в Україні.

Завдання статті. З огляду на це, основним завданням цієї статті є саме розгляд правового забезпечення становлення інституційного механізму захисту суспільної моралі в Україні.

Ідея створення інституційного механізму захисту суспільної моралі не є новою. З метою зміцнення духовних засад суспільства, захисту моралі та посилення виховної роботи серед населення а також запобігання негативним процесам у духовній сфері

27 квітня 1999 року був виданий Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян” [1].

Відповідно до цього указу була створена Всеукраїнська координаційна рада з питань розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян. Про значення, яке надавалося раді свідчить той факт, що очолювала раду особа, яка займала посаду Віце-прем'єр-міністра України. У певний період часу цю раду очолювали академіки Національної академії наук України: Валерій Смолій [2], Володимир Семиноженко [2], Микола Жулинський [5].

Потрібно відзначити, що координаційні ради з питань розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян утворювалися також при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях.

Крім того, Кабінету Міністрів України, Міністерству культури і мистецтв України, Міністерству внутрішніх справ України, Державному комітету інформаційної політики України, Державній митній службі України наказувалось посилити контроль за додержанням вимог Законів України “Про телебачення і радіомовлення”, “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні”, “Про кінематографію”, інших законів щодо заборони ввезення в Україну, виготовлення, збуту або розповсюдження предметів порнографічного характеру, а також творів та продукції, що пропагують культ насильства і жорстокості.

Також Кабінету Міністрів України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям разом з відповідними координаційними радами з питань розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян протягом двох місяців наказувалось ужити невідкладних заходів щодо:

- запобігання пропаганді жорстокості, бездуховності, насильства у засобах масової інформації;

- притягнення до відповідальності осіб, винних у ввезенні в Україну з метою збуту чи розповсюдження, у виготовленні, збуті, розповсюдженні або зберіганні з тією ж метою творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, та предметів і продукції порнографічного характеру;

- упорядкування торгівлі друкованою продукцією еротичного змісту;

- суворого додержання правил торгівлі тютюновими виробами і алкогольними напоями та вирішення питання про її заборону поблизу закладів освіти і виховання;

- активізації культурно-просвітницької та виховної роботи серед населення, насамперед серед дітей і підлітків, через відродження національних свят та обрядів, пропаганду кращих духовних надбань українського народу, підтримку та розвиток традицій, спрямованих на зміцнення української родини, виховання любові до рідної землі, формування демократичного світогляду, самосвідомості та національної гідності громадян України.

Треба підкреслити, що цим указом були затверджені основні напрями розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян України.

Однак з метою дальшого вдосконалення системи консультативних, дорадчих та інших органів, утворених для сприяння здійсненню повноважень Президентом України, раціонального використання бюджетних коштів, відповідно до Указу Президента України від 13 листопада 2001 року № 1071/2001 “Про ліквідацію деяких консультативних, дорадчих та інших органів” [3], Всеукраїнська координаційна рада з

питань розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян була ліквідована.

Треба зазначити, що вже через півроку після ліквідації Ради гостро відчулася її відсутність. Вже 15 березня 2002 року Президент України, Леонід Кучма в Указі № 258/2002 [4] постановив установити що захист моральності, утвердження в суспільстві загальнолюдських гуманістичних цінностей, є одним із найпріоритетніших напрямів діяльності Кабінету Міністрів України, всіх центральних та місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, навчальних закладів, засобів масової інформації та правоохоронних органів.

З огляду на це Президент доручив Кабінету Міністрів України із залученням Академії педагогічних наук України, Академії мистецтв України, Спілки журналістів України, інших всеукраїнських творчих спілок, просвітницьких та інших громадських організацій у тримісячний строк:

– подати пропозиції щодо формування єдиної комплексної системи забезпечення захисту моральних засад та утвердження здорового способу життя у сфері інформаційної діяльності, освіти, культури; недопущення пропаганди в електронних та інших засобах масової інформації та в навчальному процесі у закладах освіти культури насильства, жорстокості і бездуховності, поширення порнографії та інформації, що підриває суспільну мораль; удосконалення державної інформаційної політики, механізмів її реалізації та внесення відповідних змін до законодавства України;

– активізувати наукові дослідження з метою створення та впровадження систем експертної оцінки морального стану суспільства, а також відео-, аудіо- та друкованої інформаційної продукції, розроблення критеріїв віднесення її до такої, що завдає шкоди суспільній моралі, підготувати пропозиції щодо науково обґрунтованих шляхів і механізмів утвердження моралі і духовності, здорового способу життя, забезпечити щорічне включення наукових розробок із цих питань до державного замовлення на науково-технічну продукцію;

– внести пропозиції щодо посилення державної підтримки розвитку національної культури, мистецтва, кінематографії, книговидавництва, поліпшення системи пропаганди кращих світових досягнень у цих сферах та удосконалення системи бюджетного фінансування відповідної діяльності.

Більше того, в п. 8 Указу йшлося про утворення Національної експертної комісії України з питань захисту моральності та утвердження здорового способу життя в інформаційному просторі України.

Основними завданнями, які поклалися на Національну комісію були такі:

– розроблення з урахуванням міжнародної практики пропозицій з удосконалення державної політики в інформаційній сфері щодо захисту моральності та утвердження здорового способу життя громадян та законодавчого регулювання відповідних відносин;

– проведення аналізу теле- та радіопрограм, репертуару кінотеатрів, кіно- та відеоустановок, відеозалів, публікацій у друкованих засобах масової інформації, а також заходів центральних та місцевих органів виконавчої влади стосовно їх відповідності вимогам законодавства щодо захисту моральності та утвердження здорового способу життя, внесення в установленому порядку пропозицій щодо недопущення показу фільмів, програм та опублікування матеріалів, які завдають шкоди моральності суспільства, а також стосовно притягнення засобів масової інформації та їх керівників, які порушують вимоги законодавства та не додержуються у своїй діяльності

загально визнаних принципів моралі та гуманізму, до передбаченої законом відповідальності;

– попередній розгляд відповідних проектів законів, інших нормативно-правових актів та державних програм;

– розгляд скарг громадян про порушення вимог законодавства щодо захисту моральності в інформаційній сфері та вжиття належних заходів реагування відповідно до наданих повноважень;

– розвиток міжнародного співробітництва з питань захисту моральності та утвердження здорового способу життя через засоби масової інформації.

В Указі зазначалося, що до складу Національної комісії мали ввійти провідні діячі культури, мистецтва, науки і освіти, інформаційної сфери, авторитетні експерти, представники широкої громадськості, органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Також передбачалося, що Національна комісія мала мати свої територіальні відділення в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

Голова ж Національної комісії мав працювати на постійній основі і призначався Президентом України.

Про те, яке значення надавалось цьому органу свідчить те, що персональний склад Національної комісії та положення про неї затверджував Президент України а також те, що про хід виконання цього Указу Президента України мали інформувати щоквартально.

Рішення ж Національної комісії, прийняті в межах її повноважень, були обов'язковими для розгляду центральними та місцевими органами виконавчої влади, а також засобами масової інформації незалежно від форми власності.

Однак потрібно зазначити, що майже через рік після підписання указу № 258/2002 Президент України константував, що так і не було вжито заходів щодо поліпшення стану моральності та зміцнення етичних засад у суспільстві, а відповідні центральні та місцеві органи виконавчої влади не виконали вимог відповідного Указу Президента України з цього питання. В Указі Президента України “Про серйозні недоліки у здійсненні заходів щодо захисту моральності та утвердження здорового способу життя в суспільстві” № 74/2003 навіть було попереджено керівників центральних і місцевих органів виконавчої влади, що за зволікання здійснення цих заходів вони будуть нести персональну відповідальність [6].

Крім того, на Кабінет Міністрів України покладался обов'язок прискорити подання Верховній Раді України законопроекту “Про захист суспільної моралі”.

Висновки. Таким чином, необхідно зауважити, що хоча у 1999 році і була створена Всеукраїнська координаційна рада з питань розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян, однак вона так і не стала дієвим механізмом захисту суспільної моралі, що і спричинило те, що у 2001 році вона була ліквідована. Створена ж у 2002 році Національна експертна комісія України з питань захисту моральності та утвердження здорового способу життя в інформаційному просторі України, також не виправдала очікуваних сподівань, що спонукало до пошуку більш дієвих механізмів захисту суспільної моралі.

Використані джерела:

1. Указ Президента України “Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян” // Офіційний вісник України. – 1999. – № 17. – С. 21.

2. Указ Президента України “Про зміни у складі Всеукраїнської координаційної ради з питань розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян” // Офіційний вісник України. – 1999 р. – № 38. – С. 27.
3. Указ Президента України “Про ліквідацію деяких консультативних, дорадчих та інших органів” // Офіційний вісник України. – 2001. – № 46. – С. 198.
4. Указ Президента України “Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності у суспільстві та утвердження здорового способу життя // Офіційний вісник України. – 2002. – № 12. – С. 6.
5. Указ Президента України “Про новий склад Всеукраїнської координаційної ради з питань розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян” // Офіційний вісник України. – 2000. – № 15. – С. 48.
6. Указ Президента України “Про серйозні недоліки у здійсненні заходів щодо захисту моральності та утвердження здорового способу життя в суспільстві” // Офіційний вісник України. – 2003. – № 6. – С. 35.

Губань Р. В. Становление институционного механизма защиты общественной морали в Украине.

В статье рассматривается правовое обеспечение становления институционного механизма защиты общественной морали в Украине.

Ключевые слова: защита, институционный механизм, общественная мораль.

Guban R. V. Becoming institution mechanism of defence of public moral in Ukraine.

In the article the legal providing of becoming of institution mechanism of defence of public moral is examined in Ukraine.

Keywords: defence, institution mechanism, public moral.

Зубенко А. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ЩОДО ПИТАННЯ ВІДНЕСЕННЯ ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИХ АКТІВ ДО ДЖЕРЕЛ ПРАВА

В статті автор розглянув актуальну тему, яка стосується проблеми віднесення інтерпретаційних актів до системи правових актів та їх відокремлення від джерел права. Проаналізовані праці відомих учених, розглянуті їх точки зору на дану проблему та зроблено свій висновок відносно доцільності виділення актів тлумачення в самостійний вид чи групу правових актів.

Ключові слова: інтерпретаційні акти, судова практика, джерела права.

Різноманітність думок та поглядів науковців на проблему, пов'язану з віднесенням інтерпретаційних актів до джерел права, дають змогу стверджувати про необхідність і актуальність дослідження цього питання.

Більшість вчених стверджують про відмінність актів тлумачення норм права з нормативно-правовими актами, з іншими джерелами права. Інтерпретаційні є похідними від нормативних актів, адже нормативні акти – обов'язкова передумова появи актів тлумачення, оскільки неможливо тлумачення без самого права (представленого таким його джерелом як нормативний акт). Нормативні акти містять в собі норми права, інтерпретаційні акти – роз'яснення відповідних норм права. Зміст тлумачення правової